

**AUTORITATEA NAȚIONALĂ DE INTEGRITATE
A REPUBLICII MOLDOVA
НАЦИОНАЛЬНЫЙ ОРГАН ПО
НЕПОДКУПНОСТИ РЕСПУБЛИКИ МОЛДОВА
INSPECTORATUL DE INTEGRITATE**

MD-2005, mun. Chișinău, str. Mitropolit Gavriil Bănulescu-Bodoni, 26
Tel.(373 22) 820 601, fax (373 22) 820 602, www.ani.md, e-mail: info@ani.md

**ACT DE CONSTATARE
nr. 178/21**

mun. Chișinău

07 aprilie 2022

Inspectorul principal de integritate al Inspectoratului de Integritate al Autorității Naționale de Integritate (în continuare - ANI), Natalia IVANOV, examinând materialele dosarului de control privind respectarea regimului juridic al conflictelor de interese, inițiat în privința dnei Chitroagă Valentina, IDNP – [REDACTED], a.n. [REDACTED], domiciliată în [REDACTED], ex-director general al Camerei Naționale a Cărții din RM (în continuare – CNC RM), în temeiul art. 35 din *Legea nr. 132/2016 cu privire la Autoritatea Națională de Integritate*, a întocmit prezentul act de constatare, prin care -

A CONSTATAT:

La 16.12.2021 în cadrul ANI a fost înregistrată sesizarea Centrului Național Anticorupție, nr. P-1082/21, cu privire la eventuala încălcare a regimului juridic al conflictelor de interese de către dna Chitroagă Valentina, ex-director general al CNC RM.

În aceeași zi, în conformitate cu art. 30 din *Legea nr. 132/2016 cu privire la Autoritatea Națională de Integritate*, sesizarea a fost repartizată aleatoriu prin sistemul electronic de distribuire a sesizărilor, cod atribuit – 20210221020.

Conform materialelor anexate la sesizare, începînd cu anul 1999 și ulterior în perioada 2010-2014, dna Chitroagă Valentina și-ar fi angajat fiica și fiul în instituția pe care o conducea.

Prin urmare, s-a solicitat verificarea faptelor sesizate prin prisma *Legii privind declararea averii și a intereselor personale nr. 133/2016*, pe segmentul respectării regimului juridic al conflictelor de interese.

În conformitate cu prevederile art. 31 alin. (1) din *Legea nr. 132/2016 cu privire la Autoritatea Națională de Integritate*, inspectorul de integritate, în termen de 30 zile de la data repartizării sesizărilor, efectuează verificarea prealabilă a acestora, în cadrul căreia verifică respectarea condițiilor de formă și conținut ale sesizărilor și existența bănuielii rezonabile privind încălcarea regimului juridic al conflictelor de interese.

Se reține că, la data de 18.01.2022, în ancilaria ANI a fost înregistrată o sesizare similară, nr. P-41/22, parvenită de la Inspectoratul de Stat al Muncii, sesizare care, avînd același obiect, a fost conexată la dosarul de control.

În conformitate cu prevederile art. 31 alin. (1) din *Legea nr. 132/2016 cu privire la Autoritatea Națională de Integritate*, inspectorul de integritate, în termen de 30 zile de la data repartizării sesizărilor, efectuează verificarea prealabilă a acestora, în cadrul căreia verifică respectarea condițiilor de formă și conținut ale sesizărilor și existența bănuielii rezonabile privind încălcarea regimului juridic al conflictelor de interese.

Verificarea prealabilă se finalizează cu emiterea de către inspector a unui proces-verbal în care se indică motivele și temeiurile de inițiere sau de refuz al inițierii controlului privind respectarea regimului juridic al conflictelor de interese.

Verificând sesizarea, sub aspectul respectării condițiilor de formă și conținut, inspectorul stabilește că aceasta corespunde cerințelor stabilite de art. 75 din *Codul administrativ* nr. 116/2018.

În vederea acumulării materialului care ar proba cele relatate în sesizare, în temeiul art. 19, lit. b), art. 20 lit. b) din *Legea nr. 132/2016 cu privire la Autoritatea Națională de Integritate*, și art. 87, alin. (1), lit. a) din *Codul administrativ al RM*, inspectorul de integritate a solicitat CNC RM prezentarea copiilor actelor administrative și juridice semnate de către dna Chitoroagă Valentina în privința dnei [REDACTED], IDNP – [REDACTED] (fiică) și a dlui [REDACTED], IDNP – [REDACTED] (fiu) în perioada 01.12.2018-07.03.2019. Se reține că, la data de 29.10.2021 în Monitorul Oficial al RM a fost publicată *Legea pentru modificarea unor acte normative, nr. 130 din 07.10.2021*. Prin adoptarea acestui act normativ au fost operate modificări consistente în textul *Legii nr.132/2016 cu privire la Autoritatea Națională de Integritate* și *Legii nr. 133/2016 privind declararea averii și intereselor personale*, inclusiv sub aspectul termenului în interiorul căruia pot fi inițiate controale. Or, anume din acest considerent inspectorul de integritate s-a axat pe verificarea actelor administrative și juridice semnate de către subiectul declarării în privința copiilor săi în interiorul perioadei de 3 ani înaintea recepționării spre examinare a sesizării.

Urmare a examinării **răspunsului CNC RM**, înregistrat în cancelaria ANI cu nr. 45 din 04.01.2022, inspectorul de integritate a constatat faptul că, dl [REDACTED] (fiu) a demisionat din funcție din data de 01.04.2013. În partea ce ține de dna [REDACTED] (fiica), exercitând funcția de director general al CNC RM, în perioada 21.12.2018-21.02.2019 dna Chitoroagă Valentina a emis și semnat acte administrative în privința sau care vizează persoana fiicei sale, printre care:

- Ordinul nr. 71 din 21.12.2018 „Cu privire la permisiunea de cumulare a atribuțiilor unor funcții”;
- Ordinul nr. 1 din 09.01.2019 „Cu privire la stabilirea sporului pentru performanță”;
- Ordinul nr. 5 din 15.01.2019 „Cu privire la încadrarea personalului în clasele de salarizare și alte drepturi”;
- Ordinul nr. 25 din 31.01.2019 „Cu privire la stabilirea sporului pentru performanță”;
- Ordinul nr. 28 din 18.01.2019 „Cu privire la premiul anual”;
- Ordinul nr. 31 din 21.02.2019 „Cu privire la stabilirea sporului pentru performanță”.

Potrivit informațiilor conținute în sistemul informațional e-Integritate, coroborate cu cadrul legal pertinent, s-a constatat că, prin exercitarea funcției de director-general al CNC RM, dna Chitoroagă Valentina a deținut calitatea de subiect al declarării prin prisma art. 3, alin. (1), lit. e) din *Legea nr.133/2016 privind declararea averii și a intereselor personale – conducător al organizației publice*, depunând în acest sens declarații de avere și interese personale.

Dat fiind faptul stabilirii de către inspectorul de integritate a existenței unei bănuieli rezonabile de încălcare a regimului juridic al conflictelor de interese, în conformitate cu prevederile art. 31 din *Legea nr. 132/2016 cu privire la Autoritatea Națională de Integritate*, prin procesul-verbal nr. 9/21 din 05.01.2022, în privința dnei Ghitoroagă Valentina, a fost inițiat controlul privind respectarea regimului juridic al conflictelor de interese.

Prin scrisoarea nr. 04-21/99 din 06.01.2022, recepționată prin avizul de recepție DS8005942885AS din 19.01.2022, dna Ghitoroagă Valentina a fost informată despre inițierea în privința sa a controlului privind respectarea regimului juridic al conflictelor de interese și despre drepturile sale prevăzute la art. 32 din *Legea 132/2016 cu privire la Autoritatea Națională de Integritate*.

Conform art. 37, alin. (4) din *Legea nr. 132/2016 cu privire la Autoritatea Națională de Integritate*, prevederile art. 30, 31, 32, ale art. 33 alin. (6)–(8), (12) și (13), ale art. 35, și 36 se

aplică în mod corespunzător și în cadrul procedurii de inițiere a controlului și de control privind respectarea regimului juridic al conflictelor de interese.

În temeiul prevederilor legale prevăzute la art. 20, alin. (1), lit. a), b), c) și d), art. 33, alin. (6) și art. 37, alin. (4) din *Legea nr. 132/2016*, au fost consultate date din registrele informaționale de stat și solicitate CNC RM (solicitarea nr. 04-21/103 din 06.01.2022) și Ministerului Educației și Cercetării al RM (solicitarea nr. 04-21/102 din 06.01.2022) informații și documente necesare desfășurării controlului.

Prin **răspunsul CNC RM**, nr. 684 din 31.01.2022, au fost recepționate documente care au relevanță pentru dosarul de control:

- Statutul CNC RM, aprobat prin Ordinul Ministerului Culturii, nr. 14 din 04.02.2015;
- Schema de încadrare a CNC RM pentru anii 2018-2019.

În urma accesării **Registrului de stat al populației** în scopul constatării relației de rudenie dintre dna Chitoroagă Valentina (IDNP [REDACTAT]) și dna [REDACTAT] (IDNP [REDACTAT]), s-a stabilit relația de persoane apropiate dintre acestea și anume cea de mamă-fică.

Conform **răspunsului Ministerului Educației și Cercetării al RM**, înregistrat în cancelaria ANI cu nr. 685 din 01.02.2022, au fost recepționate documente care au relevanță pentru dosarul de control, printre care:

- Ordinul Departamentului Edituri, Poligrafie și Comerțul cu Cărți, nr. 41-c din 15.12.1995, prin care dna Chitoroagă Valentina a fost numită în calitate de director al CNC;
- Contractul de muncă al dnei Chitoroagă Valentina;
- Ordinul Ministerului Culturii al RM „Cu privire la personal”, nr. 46-p din 21.03.2001, prin care, din 20.03.2001, dna Chitoroagă Valentina a fost numită prin transfer în funcția de director al CNC;
- Statutul CNC RM, aprobat prin Ordinul Ministerului Culturii nr. 14 din 04.02.2015;
- Ordinul Ministerului Culturii al RM „Cu privire la încetarea raporturilor de serviciu”, nr. 38-p din 10.08.2017;
- Ordinul Ministerului Educației, Culturii și Cercetării al RM „Cu privire la numirea în funcție”, nr. 1022-p din 15.08.2018, prin care dna Chitoroagă Valentina a fost numită în calitate de director general al Î.S CNC începând cu 16.08.2018;
- Contractul între Fondator și Administratorul Întreprinderii de Stat, nr. 16 din 16.08.2018;
- Ordinul Ministerului Educației, Culturii și Cercetării al RM „Cu privire la încetarea raporturilor de serviciu”, nr. 329 p din 21.02.2019, prin care a fost acceptată demisia dnei Chitoroagă Valentina începând cu 22.02.2019;
- Ordinul Ministerului Educației, Culturii și Cercetării al RM „Cu privire la aprobarea Statutului CNC RM”, nr. 230 din 09.03.2021.

În vederea asigurării respectării dreptului la apărare, prin scrisoarea nr. 04-21/1212 din 03.03.2022, aviz de recepție DS8006416603AS din 07.03.2022, dna Chitoroagă Valentina a fost invitată la sediul Autorității Naționale de Integritate pentru a-și prezenta punctul de vedere asupra obiectului controlului.

În **punctul de vedere**, înregistrat în cancelaria ANI cu nr. 2104 din 22.03.2022, prezentat prin intermediul CA „[REDACTAT]”, licența nr. A0427 din 04.02.2002, mandat seria MA nr. 1321092 din 26.01.2022 au fost indicate următoarele:

„1. *Conform Legii cu privire la întreprinderea de stat și întreprinderea dăreă municipală 246/23.11.2017, Camera Națională a Cărții din Republica Moldova este instituție de stat (art. 2 al Statutului), organele de conducere ale căreia sunt: fondatorul în persoana Ministerului Culturii RM, consiliul de administrație - organ colegial de administrare, administratorul — organ executiv și comisia de cenzori (art. 6 al legii);*

2. *Raportându-ne la actele administrative, indicate de Dvs. — ordinele nr. 71 din 21.12.2018; nr. 1 din 09.01.2019; nr. 5 din 15.01.2019; nr. 25 din 31.01.2019; nr. 28 din 18.01.2019 și nr. 31 din 21.02.2019 — unele dintre care sunt cu caracter normativ, este de menționat, că ele au fost decise colegial de membrii consiliului de administrație, contabilitate și*

comitetului sindical conform art. 8 lit. j) al Legii cu privire la întreprinderea de stat și întreprinderea municipală 246/23.11.2017 — „aprobă devizul anual de venituri și cheltuieli, statul de personal al întreprinderii și fondul de salarizare”, fără concursul (participarea la luarea deciziilor) a dnei Valentina Chitoroagă, ca ex-director general al amerei Naționale a Cărții din RM, care numai a contrasemnat ordinele în conformitate cu art. 9 lit. k) al legii menționate - „încheie contracte, eliberează procuri, deschide conturi în bănci, angajează personalul întreprinderii de stat/municipale”;

3. Art. 3 alin. (1) al Legii privind declararea averii și a intereselor personale 133/17.06.2016 definește noțiunea „subiecților declarării averii și intereselor personale”, care sunt: a) persoanele care dețin funcțiile de demnitate publică prevăzute în anexa la Legea nr. 199 din 16 iulie 2010 cu privire la statutul persoanelor cu funcții de demnitate publică; b) membrii Consiliului de supraveghere al instituției publice naționale a audiovizualului Compania „Teleradio-Moldova”, Compania „Teleradio-Găgăuzia”; consilierii consiliilor sătești (comunale), orașenești (municipale), raionale; deputații Adunării Populare a unității teritoriale autonome Găgăuzia; c) c) membrii Consiliului Superior al Magistraturii și ai Consiliului Superior al Procurorilor din rîndul profesorilor, precum și membrii organelor care funcționează în subordinea Consiliului Superior al Magistraturii și a Consiliului Superior al Procurorilor; d) membrii nepermanenți ai Comisiei Electorale Centrale; e) conducătorii organizațiilor publice și adjuncții acestora; f) personalul din cabinetele persoanelor cu funcții de demnitate publică; g) funcționarii publici, inclusiv cei cu statut special; h) membrii Consiliului de Integritate; i) membrii colegiilor/comisiilor de admitere în profesie, de evaluare, disciplinare și/sau de etică a profesiilor conexe justiției. În lista exhaustivă menționată, funcția directorului general al Camerei Naționale a Cărții din RM, ca subiect al impunerii, nu se regăsește;

4. De aici concluzia că, “conflictul de interese” sau “interesul personal” în sensul Legii menționate, în acțiunile administrative ale dnei Chitoroagă Valentina nu se atestă, confirm sau probează;

5. Art. 15 al aceleiași legi ” Efectul juridic al actelor emise, adoptate sau încheiate cu încălcarea dispozițiilor privind conflictul de interese” stabilește că “... (2) Autoritatea Națională de Integritate adresează instanței de judecată cereri privind constatarea nulității absolute a actelor administrative emise/adoptate sau actelor juridice încheiate, direct sau prin intermediul unei persoane terțe, cu încălcarea dispozițiilor legale privind conflictul de interese în condițiile Legii nr. 132 din 17 iunie 2016 cu privire la Autoritatea Națională de Integritate... (3) Prezentul articol nu se aplică actelor normative și judiciare”. Respectiv, reieșind totuși din concluzia care ați dedus-o în rezultatul controlului, aveți toată discreția de a acționa întocmai prevederilor legale precitate, cu toate urmările ce derivă din asta;

6. Cu titlu de notă informativă, acțiunile dnei Valentina Chitoroagă, din aceleași considerente, nu cad nici sub incidența prevederilor legii contravenționale sau penale în vigoare, iar valoarea presupusului de către Dvs. avantaj patrimonial nu depășește 10 000 unități convenționale (500 000 MDL): Art. 313² Cod Contravențional RM „Nedeclararea sau nesoluționarea conflictului de interese” stipulează, că „(1) Nedeclararea conflictului de interese de către persoana care activează în cadrul unei organizații publice în sensul Legii nr. 133 din 17 iunie 2016 privind declararea averii și intereselor personale se sancționează cu amendă de la 45 la 60 de unități convenționale aplicată persoanei fizice, cu amendă de la 120 la 180 de unități convenționale aplicată persoanei cu funcție de răspundere. (2) Nesoluționarea conflictului de interese în conformitate cu prevederile Legii privind declararea averii și intereselor personale se sancționează cu amendă de la 60 la 90 de unități convenționale aplicată persoanei fizice, cu amendă de la 180 la 240 de unități convenționale aplicată persoanei cu funcție de răspundere”, iar art. 326¹ Cod Penal RM „Exercitarea atribuțiilor în sectorul public în situație de conflict de interese” statuează, că „(1) Fapta persoanei publice care, în exercitarea atribuțiilor de serviciu, a soluționat cereri, demersuri sau plângeri, a adoptat un act administrativ, a încheiat, direct sau prin intermediul unei persoane terțe, un act juridic, a luat o decizie sau a participat la luarea unei decizii în vederea obținerii, directe sau indirecte, a unui avantaj patrimonial a cărui

valoare depășește 10 000 de unități convenționale, pentru sine sau pentru o persoană apropiată în sensul Legii nr. 133/2016 privind declararea averii și a intereselor personale, dacă conflictul de interese nu a fost declarat și soluționat în conformitate cu legislația privind declararea și controlul averii și a intereselor personale, se pedepsește cu amendă în mărime de la 10 000 la 15 000 de unități convenționale sau cu închisoare de până la 3 ani, în ambele cazuri cu privarea de dreptul de a ocupa funcții publice pe un termen de la 5 la 7 ani... (3) Dispozițiile prezentului articol nu se aplică în cazul emiterii, aprobării sau adoptării unor acte normative”;

7. Subsecvent, dna Valentina Chitoroagă Vă comunică că, actele administrative emise în raport cu fiica [REDACTAT] și indicate în scrisoarea Dvs. nr. 04-21/ 212 din 03.03.2022 au fost emise, fiindcă funcția ocupată de ea nu se atribuie la statutul de funcționar public și respectiv nu există situația conflictului de interese. Totodată, permanent instituția se confruntă și se confruntă cu lipsa doritorilor de a se angaja în muncă la Camera Națională a Cărții din RM din cauza că salariile nu sunt atractive”.

Aprecierea inspectorului de integritate.

Potrivit art. 31 din *Legea integrității*, nr. 82 din 25.05.2017, controlul conflictelor de interese ale agenților publici subiecți ai declarării averii și intereselor personale se efectuează de către Autoritatea Națională de Integritate în conformitate cu prevederile legislației ce reglementează statutul Autorității și ale legislației privind declararea și controlul averii și intereselor personale.

În conformitate cu prevederile art. 6 lit. b) și c) din *Legea cu privire la Autoritatea Națională de Integritate*, nr. 132/2016, în vederea realizării misiunii sale, Autoritatea exercită controlul privind respectarea regimului juridic al conflictelor de interese al incompatibilităților, restricțiilor și limitărilor, cât și constatarea și sancționarea încălcărilor regimului juridic al declarării averii și intereselor personale, al conflictelor de interese, al incompatibilităților, restricțiilor și limitărilor.

Conform art. 19 lit. b) din aceeași lege, controlul privind respectarea regimului juridic al conflictelor de interese se efectuează de către inspectorul de integritate.

Art. 85 alin. (3) al *Codului administrativ al RM*, autoritatea publică trebuie să stabilească din oficiu aspectele de fapt ale cazului care face obiectul procedurii, fără a se limita la dovezile și afirmațiile participanților.

Potrivit art. 87 alin. (1) din *Codul administrativ al RM*, autoritatea publică se conduce de probele pe care le consideră necesare, conform dreptului discreționar, pentru investigarea stării de fapt.

Raportat la speța cercetată, coroborată cu perioada în interiorul căreia s-a efectuat controlul, inspectorul de integritate a constatat următoarele:

- Prin Ordinul Ministerului Educației, Culturii și Cercetării al RM „Cu privire la numirea în funcție”, nr. 1022-p din 15.08.2018, dna Chitoroagă Valentina a fost numită în calitate de director general al Î.S. CNC începând cu 16.08.2018, fapt consolidat și prin Contractul între Fondator și Administratorul Î.S., nr. 16 din 16.08.2018;

- Prin Ordinul Ministerului Educației, Culturii și Cercetării al RM „Cu privire la încetarea raporturilor de serviciu”, nr. 329 p din 21.02.2019, a fost acceptată demisia dnei Chitoroagă Valentina începând cu 22.02.2019;

- În perioada 21.12.2018-21.02.2019, dna Chitoroagă Valentina, în calitate de director general al CNC RM a emis/semnat 6 acte administrative în privința fiicei sale (s-au care o vizau inclusiv pe aceasta) – [REDACTAT], printre care: Ordinul nr. 71 din 21.12.2018 „Cu privire la permisiunea de cumulare a atribuțiilor unor funcții”; Ordinul nr. 1 din 09.01.2019 „Cu privire la stabilirea sporului pentru performanță”; Ordinul nr. 5 din 15.01.2019 „Cu privire la încadrarea personalului în clasele de salarizare și alte drepturi”; Ordinul nr. 25 din 31.01.2019 „Cu privire la stabilirea sporului pentru performanță”; Ordinul nr. 28 din 18.01.2019 „Cu privire la premiul anual”; Ordinul nr. 31 din 21.02.2019 „Cu privire la stabilirea sporului pentru performanță”.

Conform informațiilor oficiale generate de Registrul de Stat al Populației, s-a constatat relația de persoane apropiate dintre dna Chitoroagă Valentina și dna [REDACTED], și anume cea de mamă-fiică.

Potrivit informațiilor comunicate de **Ministerul Educației, Culturii și Cercetării al RM**, în perioada supusă controlului, subiectul controlului nu a depus careva declarații de conflicte de interese la emiterea/semnarea actelor administrative care o vizau pe fiica acesteia – [REDACTED].

Principiile de evitare a conflictelor de interese și categoriile conflictelor de interese precum și modul de declarare și soluționare a acestora sunt aspecte reglementate la art. 11-14 al *Legii nr.133/2016 privind declararea averii și a intereselor personale*.

Potrivit art. 2 din *Legea nr. 133/2016 privind declararea averii și intereselor personale*:

conflictul de interese - situația în care subiectul declarării are un interes personal ce influențează, sau ar putea influența exercitarea imparțială și obiectivă a obligațiilor și responsabilităților ce îi revin potrivit legii.

interesul personal - orice interes material sau nematerial al subiectului declarării ce rezultă din activitățile sale în calitate de persoană privată, din relațiile sale cu persoane apropiate sau cu persoane juridice și alți agenți economici, indiferent de tipul de proprietate, din relațiile sau afiliațiile sale cu organizații necomerciale, inclusiv cu partidele politice și cu organizațiile internaționale.

persoană apropiată – soțul/soția, copilul, concubinul/concubina subiectului declarării, persoana aflată la întreținerea subiectului declarării, de asemenea persoana înrudită prin sînge sau prin adopție cu subiectului declarării (părinte, frate/soră, bunic/bunică, nepot/nepoată, unchi/mătușă) și persoana înrudită prin afinitate cu subiectul declarării (cumnat/cumnată, socru/soacră, ginere/noră).

Art. 12 alin. (3) din legea citată supra, stipulează: conflictul de interese real apare în cazul în care subiectul declarării este chemat să rezolve o cerere/un demers, să emită un act administrativ, să încheie direct sau prin intermediul unei persoane terțe un act juridic, să ia o decizie sau să participe la luarea unei decizii în care are interese personale sau care vizează persoane ce îi sînt apropiate, persoanele fizice și juridice cu care are relații cu caracter patrimonial și care influențează sau pot influența exercitarea imparțială și obiectivă a mandatului, a funcției publice sau de demnitate publică.

Din definiția menționată, remarcăm că conflictul de interese real include două componente: a) participarea subiectului declarării la luarea unei decizii - această condiție este îndeplinită atît atunci cînd decizia depinde exclusiv de voința funcționarului în cauză, cît și atunci cînd acțiunea subiectului respectiv este doar o verigă din procesul de luare a deciziei, el reprezentînd, în situația dată, o parte a unui organism colectiv care decide prin vot și b) existența unui interes personal material/nematerial - această condiție este îndeplinită atunci cînd funcționarul sau o persoană apropiată acestuia obține un beneficiu de pe urma deciziei luate. Așadar, pentru a se afla într-un conflict de interese, subiectul declarării trebuie să ia parte la luarea unei decizii, sau să-și asume integral luarea unei decizii/emiterea unui act administrativ care să îi influențeze un interes personal material/nematerial.

La caz, art. 12 alin. (4) lit. a) și b) din *Legea nr. 133/2016 privind declararea averii și intereselor personale* o obliga pe dna Chitoroagă Valentina să informeze imediat organul ierarhic superior (raportat la speță – Ministerului Educației, Culturii și Cercetării al RM), dar nu mai tîrziu de 3 zile de la data constatării, despre conflictul de interese în care se afla și să nu rezolve cererea/demersul, să nu emită actul administrativ, să nu încheie, direct sau prin intermediul unei persoane terțe, actul juridic, să nu ia sau să nu participe la luarea deciziei în exercitarea mandatului, a funcției publice sau de demnitate publică pînă la soluționarea

conflictului de interese. La caz, inspectorul de integritate reține că, în perioada 2009-2017 fondatorul CNC RM era Ministerul Culturii, fapt consolidat expres în textul Anexei nr.4 al *Hotărîrii Guvernului pentru aprobarea Regulamentului privind organizarea și funcționarea Ministerului Culturii, structurii și efectivului-limită ale aparatului central al acestuia*, nr. 696/2009 (abrogată), cât și pct 2 al Statutului CNC RM, aprobat prin Ordinul Ministerului Culturii, nr. 14 din 04.02.2015. Ulterior, prin adoptarea *Hotărîrii Parlamentului pentru aprobarea listei ministerelor*, nr. 189/2017, s-a aprobat lista ministerelor în care Ministerul Culturii nu se mai regăsea, fiind reorganizat în Ministerul Educației, Culturii și Cercetării. Subsecvent, urmare a adoptării *Hotărîrii Guvernului nr. 691/2017 cu privire la organizarea și funcționarea ministerului Educației, Culturii și Cercetării*, fondatorul CNC RM a devenit ministerului Educației, Culturii și Cercetării.

Art. 12 alin. (5) din aceeași *Legea nr. 133/2016 privind declararea averii și intereselor personale* prevedea că informarea despre apariția unui conflict de interese real se va face pînă la soluționarea cererii/demersului, emiterea actului administrativ, încheierea, directă sau prin intermediul unei persoane terțe, a actului juridic, participarea la luarea deciziei sau luarea deciziei și va lua forma unei declarații scrise ce trebuie să conțină date despre natura conflictului de interese și despre modul în care acesta influențează sau poate influența îndeplinirea imparțială și obiectivă a mandatului, a funcției publice sau de demnitate publică.

Conform art. 14, alin. (3) din aceeași lege, pînă la soluționarea conflictului de interese real, subiectului declarării, în persoana dnei Chitoroagă Valentina, i-a fost interzisă întreprinderea oricărei acțiuni în sensul emiterii/semnării a celor 6 acte administrative (Ordine) care o vizau direct sau inclusiv pe fiica acesteia, cu excepția abținerii.

Art. 14, alin. (4) a legii prenotate stipulează expres că, subiectul declarării poate soluționa conflictul de interese real în care se află prin abținerea de la rezolvarea cererii/demersului, de la emiterea/adoptarea actului administrativ, de la încheierea actului juridic, de la participarea la luarea unei decizii sau luarea deciziei/votare, informînd toate părțile vizate de decizia respectivă în privința măsurilor luate pentru a proteja corectitudinea de luare a deciziilor.

Aflată în situația celor 6 conflicte de interese, dna Chitoroagă Valentina era obligată să le trateze prin acceptarea responsabilității pentru identificarea intereselor personale, reieșite din caracterul patrimonial/material ale actelor administrative care vizau persoana apropiată, care era în conflict cu îndatoririle sale ca director general/administrator al CNC RM, precum și prin acceptarea responsabilității de a lua măsuri pentru soluționarea pozitivă a conflictelor de interese în care se afla. Or, necesitatea evitării conflictelor de interese de către subiecții declarării averilor și intereselor personale reprezintă, pe bună dreptate, o normă de conduită a acestora.

În acest sens, unica conduită legală a subiectului controlului era să informeze imediat, dar nu mai târziu de 3 zile de la data constatării, în scris, Ministerul Educației, Culturii și Cercetării al RM, că este afectată de conflicte de interese în exercitarea funcției deținute.

Totodată, dânsa urma să aștepte reacția organului ierarhic superior fără a se implica în procesul de emiterie/semnare a celor 6 acte administrative.

La caz, din punctul de vedere prezentat de subiectul controlului prin intermediul avocatului, inspectorul nu identifică probe concrete, pertinente și concludente care ar demonstra că dna Chitoroagă Valentina a informat despre situațiile de conflicte de interese în care s-a aflat și nici probe care ar demonstra că tratarea și soluționarea acestor conflicte de interese a avut loc în modul prevăzut la art. art. 12 alin. (4)-(5) și art. 14 alin. (3)-(4) din *Legea nr. 133/2016 privind declararea averii și intereselor personale*, la data emiterii/semnării actelor administrative litigioase ce vizau persoana apropiată.

Examinînd punctul de vedere al subiectului controlului în partea ce ține de afirmația că cele 6 acte administrative au un caracter normativ, fiind decise colegial de membrii consiliului de administrație, contabilitate și comitetul sindical fără ca dna Chitoroagă să fi participat la luarea deciziilor de emiterie a acestor acte, menționez următoarele. Art. 7 alin. 8 lit j) al *Legii cu privire*

la întreprinderea de stat și întreprinderea municipală, nr. 246/2017, la care face trimitere apărătorul subiectului controlului, prevede că consiliul de administrație aprobă devizul anual de venituri și cheltuieli, statul de personal al întreprinderii și fondul de salarizare, fapt care nu constituie obiect al controlului inițiat în privința dnei Chitoroagă Valentina, ci emiterea de sine stătător de către dumneaei a unor acte administrative care indubitabil au fost îndreptate spre a îmbunătăți situația financiară a fiicei sale, mai ales în contextul în care dna [REDACTED] era favorizată la stabilirea sporurilor pentru performanță (dacă acestea începeau de la 5% pentru unii angajați, fiica subiectului controlului cu încă 3 angajați beneficia de 20%) sau a premiului anual majorat cu 50% pentru dna [REDACTED] și încă 3 angajați. Mai mult ca atât, pct. 4.2 lit. f) din contractul nr. 16 din 16.08.2018 încheiat între Ministerul Educației, Culturii și Cercetării al RM (Fondator al CNC RM) și dna Chitoroagă Valentina (Administrator al CNC RM) prevede expres faptul că anume subiectul controlului avea dreptul să stimuleze munca angajaților Întreprinderii. Subsecvent, pct. 4.5 din contractul prenotat statuiază că administratorul (la caz – dna Chitoroagă Valentina) angajează și eliberează din funcție personalul Întreprinderii, încheind contracte de muncă, în care se stabilesc: funcția, obligațiile, drepturile, responsabilitățile și de remunerare ale angajaților. Or, anume subiectul controlului a decis unilateral cumularea în proporție de 50% de către fiica acesteia a atribuțiilor a încă 2 funcții de conducere în cadrul CNC RM (șef direcție și șef secție), în timp ce aceasta deja ocupa funcția de inginer șef în cadrul instituției. Prin urmare nu putem omite prezența interesului personal material al dnei Chitoroagă Valentina în situația în care dumneaei își numește fiica concomitent în 3 funcții în cadrul instituției pe care o conducea, ceea ce în consecință a generat automat și majorarea veniturilor fiicei sale, inclusiv atribuirea unui adaos majorat cu 50% a premiului anual acordat “pentru realizări deosebite”. Or, aprecierea capacităților și aptitudinilor profesionale în mod arbitrar ale fiicei sale, automat părtinitor, care au generat emiterea a celor 6 acte administrative în privința acesteia nu constituie altceva decât luarea unor decizii care comportă un caracter financiar/patrimonial în privința fiicei sale, indubitabil îndreptate pentru a-i îmbunătăți situația financiară.

În partea ce ține de argumentul conform căreia dna Chitoroagă Valentina nu era subiect al declarării din motiv că “*în lista exhaustivă, funcția directorului general al Camerei Naționale a Cărții din RM, ca subiect al impunerii, nu se regăsește*”, inspectorul de integritate urmează să-l respingă din considerentul că, art. 3 al *Legii nr. 133/2016 privind declararea averii și intereselor personale* conține lista generalizată a categoriilor funcțiilor care cad sub incidența acestei legi, nicidecum enumerarea nominală a funcțiilor separat pe fiecare instituție publică din RM. Mai mult ca atât, argumentul apărătorului subiectului controlului nu poate fi reținut din motiv că dna Chitoroagă Valentina se regăsește în Registrul subiecților declarării, ținut de ANI, și, subsecvent, în Registrul electronic al declarațiilor au fost identificate declarațiile de avere și interese personale depuse de către dumneaei pentru anii 2016-2018. Mai mult ca atât, chiar și în Ordinul Ministerului Educației, Culturii și Cercetării al RM „Cu privire la încetarea raporturilor de serviciu”, nr. 329 p din 21.02.2019, la pct. 3 era prevăzută obligația dumneaei de a depune, în termen de 30 de zile calendaristice din data emiterii ordinului, a declarației de avere și interese personale. Din aceste considerente inspectorul de integritate consideră inoportun de a se expune asupra faptului că dnei Chitoroagă Valentina nu-i erau imputabile respectarea regimului juridic al conflictelor de interese, invocat de avocatul acesteia precum și nici asupra faptului că funcția ocupată de ea nu se atribuie la statutul de funcționar public și respectiv nu există situația conflictului de interese. Totodată, argumentul formulat de apărător precum că permanent instituția se confrunța și se confruntă cu lipsa doritorilor de a se angaja în muncă la Camera Națională a Cărții din RM din cauza că salariile nu sunt atractive, la fel urmează a fi respins din motiv că acesta nicidecum nu poate justifica comportamentul ilicit abordat de dna Chitoroagă Valentina, or, clienta sa era obligată să se conformeze cerințelor prestabilite de ligiitor de fiecare dată când se afla în situația conflictelor de interese. Subsecvent, inspectorul de integritate menționează faptul că normele legale care reglementează comportamentul subiectului în materie

de conflicte de interese reprezintă în sine *norme imperative sau categorice*, adică cele de la dispoziția cărora nu se admite nici o derogare, sub sancțiune. Prin instituirea acestora legiuitorul nu a lăsat la discreția subiecților declarării latitudinea de a-și alege comportarea în ipoteza dată. Mai mult ca atât, conform rigorilor cadrului legal, în calitate de conducător al unei instituții publice, dna Chitroagă Valentina avea obligația să ofere subalternilor săi exemplul propriu de respectare a interesului public și de neadmitere a incidentelor de integritate în activitatea profesională. Într-o ordine logică de idei, desprinsă din cadrul legal pertinent speței date, interesele personale patrimoniale/materiale nu puteau concura cu exercitarea imparțială a funcției.

Cu referire la acțiunile inspectorului de integritate sub aspectul solicitării nulității absolute a actelor administrative emise de subiectul controlului, inspectorul de integritate menționează că se află în imposibilitate de a întreprinde acțiuni în acest sens din motiv că ANI nu este autoritatea administrativă care exercită controlul de stat asupra respectării actelor legislative și a altor acte normative în domeniul muncii, respectiv a legalității achitării retribuțiilor aferente relațiilor de muncă, sau organul care realizează protecția intereselor financiare publice ale statului prin exercitarea controlului financiar centralizat privind conformitatea cu legislația a operațiunilor și tranzacțiilor ce țin de gestionarea resurselor bugetului public național și patrimoniului public, la aceste aspecte urmînd să se pronunțe organele competente.

În partea ce ține de răspunderea penală a subiectului controlului prin prisma exercitării atribuțiilor în sectorul public în situație de conflict de interese, se reține că, organele de urmărire penală și competența acestora este stabilită la art. 266-270² din CP RM, ANI neregăsindu-se în lista acestora.

Astfel, potrivit materialelor acumulate la dosarul de control s-a stabilit faptul că, dna Chitroagă Valentina a emis în privința persoanei apropiate (ficia) 6 acte administrative (Ordine), ignorînd prevederile cadrului legal în materie de declarare și soluționare a conflictelor de interese, fapt prin care a admis consumarea acestora.

În context, încercările avocatului de a justifica acțiunile ilicite ale subiectului controlului, raportate la cadrul legal care guvernează speța nu pot fi reținute de către inspectorul de integritate urmînd a fi respinse din motiv că sunt nefondate și poartă un caracter declarativ.

Studiind materialele dosarului de control, punctul de vedere al persoanei supuse controlului și prevederile legale ce guvernează speța, **inspectorul de integritate concluzionează** că dna Chitroagă Valentina, ex-director general al CNC RM, nu a declarat și nu a soluționat prin abținere 6 conflicte de interese, manifestate prin emiterea a celor 6 acte administrative emise în privința persoanei apropiate (sau care o vizau și pe aceasta) prin ce a încălcat dispozițiile art. 12 alin. (4)-(5) și art. 14 alin. (3)-(4) din *Legea nr. 133/2016 privind declararea averii și a intereselor personale*, deoarece nu a luat măsuri pentru a proteja corectitudinea procesului de emitere a actelor administrative, nu a declarat în scris și nu a soluționat prin abținere conflictele de interese reale în care se afla și a admis consumarea acestora.

Se reține că la data de 29.10.2021 au fost operate și publicate în Monitorul Oficial nr. 264-265 modificări în *Legea 132/2016 cu privire la Autoritatea Națională de Integritate* și *Legea 133/2016 privind declararea averii și intereselor personale*, cu considerarea prevederilor noii legi în partea ce ține de sancțiunile aplicate.

Astfel, ca urmare a modificărilor și completărilor operate în actele normative prenotate, art. 23 alin. (4) din *Legea nr. 133/2016 privind declararea averii și intereselor personale* statuiază că fapta subiectului declarării în privința căruia s-a constatat că acesta a soluționat o cerere/un demers, a emis sau a adoptat un act administrativ, a încheiat, direct sau prin intermediul unei persoane terțe, un act juridic, a luat o decizie sau a participat la luarea unei decizii cu încălcarea

dispozițiilor legale privind conflictul de interese constituie temei pentru tragere la răspundere contravențională, penală și/sau, după caz, pentru revocarea, destituirea sau încetarea mandatului, a raporturilor de muncă ori de serviciu ale subiectului în cauză.

Conform art. 38 alin. (1) lit. a) din *Legea nr. 132/2016 cu privire la Autoritatea Națională de Integritate* în urma controlului privind respectarea regimului juridic al conflictelor de interese inspectorul de integritate emite un act de constatare în cazul în care stabilește că persoana supusă controlului nu a declarat și nu a soluționat conflictul de interese sau a emis/adoptat un act administrativ, sau a încheiat direct ori prin intermediul unei persoane terțe un act juridic, sau a luat personal o decizie ori a participat la luarea unei decizii cu încălcarea dispozițiilor legale privind conflictul de interese.

Prin prisma dispozițiilor art. 39 alin. (1) din aceeași *Lege*, în cazul în care se constată nedeclararea sau nesoluționarea unui conflict de interese ori încălcarea regimului juridic al incompatibilităților, restricțiilor și limitărilor, inspectorul de integritate încheie un proces-verbal cu privire la contravenție și aplică sancțiunea contravențională, sau după caz, emite un act de constatare în care solicită încetarea mandatului, a raporturilor de muncă sau de serviciu ale subiectului declarării și aplică pentru acesta interdicția de a ocupa o funcție publică sau de demnitate publică. Termenul de prescripție a răspunderii contravenționale nu se aplică.

De asemenea, potrivit art. 39 alin. (2) *Legea nr. 132/2016 cu privire la Autoritatea Națională de Integritate*, inspectorul de integritate decide dacă dispune măsurile menționate la alin. (1) lit. b) în funcție de gradul de vinovăție al subiectului declarării, de natura abaterii, de numărul și durata abaterilor, de comiterea unor abateri similare anterior, de prejudiciul adus interesului public și de funcția publică deținută.

Astfel, la etapa adoptării deciziei de sancționare a subiectului controlului, inspectorul de integritate subliniază că a ținut cont de faptul că, prin acțiunile sale, deși aflate înafara cadrului legal în materie de respectare a regimului juridic al conflictelor de interese, dna Chitoroagă Valentina nu se regăsește în lista subiecților declarării acțiunile cărora au mai constituit anterior obiect al procedurilor de control. Subsecvent nu a fost posibilă identificarea prejudiciului adus interesului public, în contextul în care actele administrative emise au decurs din raporturile de muncă, la aspectul cumulării funcțiilor și, respectiv, achitarea retribuțiilor pentru exercitarea acestora urmînd să se pronunțe Inspectoratul de Stat al Muncii și Inspekția Financiară. Mai mult ca atît, în temeiul Ordinului Ministerului Educației, Culturii și Cercetării al RM „Cu privire la încetarea raporturilor de serviciu”, nr. 329 p din 21.02.2019, dumneaei nu mai ocupă funcția de director general al CNC RM, actualmente instituția prenotată fiind condusă de fiica acesteia. Din aceste considerente, inspectorul de integritate se află în imposibilitatea de a solicita încetarea raporturilor de muncă ori de serviciu ale subiectului controlului și consideră excesivă aplicarea interdicției de ocupare a funcției publice sau de demnitate publică pe o perioadă de 3 ani.

Ținînd cont de cele menționate în prezentul act, în conformitate cu prevederile art. 19 și art. 37-39 din *Legea 132/2016 cu privire la Autoritatea Națională de Integritate*, art. 12,14,15 și 23 din *Legea 133/2016 privind declararea averii și intereselor personale*, inspectorul de integritate,-

A DECIS:

1. Se constată că dna Chitoroagă Valentina, exercitând funcția de director general al CNC RM, avînd interes personal, a încălcat regimul juridic al conflictelor de interese, manifestat prin nedeclararea și nesoluționarea conflictelor de interese apărute la emiterea a 6 acte administrative: Ordinul nr. 71 din 21.12.2018 „Cu privire la permisiunea de cumulare a atribuțiilor unor funcții”; Ordinul nr. 1 din 09.01.2019 „Cu privire la stabilirea sporului pentru performanță”; Ordinul nr. 5

din 15.01.2019 „Cu privire la încadrarea personalului în clasele de salarizare și alte drepturi”; Ordinul nr. 25 din 31.01.2019 „Cu privire la stabilirea sporului pentru performanță”; Ordinul nr. 28 din 18.01.2019 „Cu privire la premiul anual”; Ordinul nr. 31 din 21.02.2019 „Cu privire la stabilirea sporului pentru performanță”, fapt prin care a admis consumarea acestora.

2. Se aduce la cunoștința dnei Chitoroagă Valentina actul de constatare și se informează despre dreptul de a-l contesta, în termen de 30 zile de la emitere, la Curtea de Apel Chișinău, situată în mun. Chișinău, str. Teilor, nr. 4.

**Inspector principal de integritate
al Inspectoratului de Integritate ANI**

Natalia IVANOV